

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indie

INHOUD: Programma Hoofdbesturs- en Alg. Verg.
— De Kloet-ramp. — Indië op de Jaarbeurs. —
Sprokkels. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.
Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander
zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde
Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind.
Lit.-Overz. — Mededeelingen. — Naamlijst van nieuw
toegetroden leden.

**Hoofdbestursvergadering en Algemeene
Vergadering van de Vereen. „Oost en West“
te Deventer.**

PROGRAMMA.
Vrijdag 4 Juli
des middags te 6 uur precies: Officieele ontvangst
van Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden,
met hunne dames, door den heer Jhr. Mr. T. A. M.
A. van Humalda van Eysinga, Burgemeester van
Deventer, in het gebouw der Loge, Rijkmanstraat.
6.30 uur: Gemeenschappelijke maaltijd in hetzelfde
gebouw (f 4.50 per couvert).
8.30 uur: Hoofdbestursvergadering in de Buiten-
sociëteit.

Zaterdag 5 Juli.
des morgens te 10.30 uur precies: Ontvangst van
Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden, met
hunne dames, in het Koloniaal Landbouwmuseum
aan den Brinkgreverweg. Bezichtiging van het Kolo-
niaal Landbouwmuseum, den Kolonialen Suiker-
cursus en de Middelbare Koloniale Landbouwschool.
12.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een
noenmaal in het Schouwburgrestaurant, Grootte Kerk-
hof (f 2.— per couvert).
2 uur: Algemeene vergadering, in de bovenzaal
van de Sociëteit „De Hereeniging“, Grootte Poot.
5.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een
middagmaal in Hotel „De Engel“, Grootte Kerk-
hof (f 3.50 per couvert).

Den leden wordt verzocht, zoo spoedig mogelijk,
in elk geval vóór 1 Juli e.k., bericht te zenden of
men logies wensch en of men wensch-deel te nemen
aan den maaltijd op Vrijdag 4, het noenmaal op
Zaterdag 5 en het middagmaal op Zaterdag 5 Juli,
aan den heer A. Alberts, Voorzitter der Vereeniging
voor Vreemdelingenverkeer, Postbus no. 1, Deventer,
die zich welwillend bereid verklaard heeft, in
deze zijne bemiddeling te verleenen.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is
de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing
aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan
hen, die door het verlies hunner bezittingen, tenge-
volge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandig-
heden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp ge-
troffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste
Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw
— verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vin-
den, aldus sprak de Minister bij de installatie der
commissie, moet men teruggaan tot de geweldige
Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan,
is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar be-
proefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en
zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan
worden om den nood in de geteisterde streken te leni-
gen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk
zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp
bood aan de door watersnood geleden hebbende bevol-
king van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne
uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid,
waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister
was overtuigd, dat de instelling van een commissie
tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing
de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in
de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoede-
ren van de leden der vereeniging „Oost en West“.
Van de ingekomen bedragen zal melding worden
gedaan in het „Koloniaal Weekblad“.

*Het Dagelijksch Bestuur uit het
Hoofdbestuur.*

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK,
Voorzitter.
R. ZUYDERHOFF, Onder-Voorzitter.
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, Secretaris-Penningmeester.

Verantwoording der ontvangers gelden:
Reeds verantwoord in het Koloniaal Week-
blad van 26 Juni j.l., No. 26 . . . . . f 456.—
Mevr. D. Sch.—S., Bloemendaal . . . . . „ 25.—
D. B., Den Haag . . . . . „ 2.50
Ch. Ph. R., id. . . . . „ 10.—
J. F. S., Teteringen . . . . . „ 5.—
G. P. H. H. G., Den Haag . . . . . „ 10.—

Wed. v. D., id.	1.—
Mevr. Z., Hilversum	5.—
Dr. R. L., Groningen	7.50
L. C. B. de Gr., Den Haag	2.50
B., id.	2.50
W. L., id.	2.50
A. A. G. D., id.	2.50
W. M., id.	2.50
C. B., id.	2.50
S. de L., id.	2.50
J. W. M., id.	2.50
B. M., id.	2.50
W. H., id.	2.50
H. K., id.	2.50
G. B., id.	2.50
H. C. v. H., id.	2.50
M. Chr., id.	2.50
L. M., id.	2.50
A. B. B., id.	2.50
B. J. F. V., id.	2.50
L. A. S., id.	2.50
Ph. J. S., id.	2.50
v. d. L., id.	2.50
H. v. L., id.	2.50
J. M. D., id.	2.50
P. v. B., id.	2.50
M. L., id.	2.50
K. H., id.	2.50
P. A., id.	2.50
H. E., id.	2.50
M. H., id.	2.50
C., id.	2.50
J. P., id.	2.50
N. N., id.	5.—
P. A. M. S., id.	20.—
Mr. A. S. R., Rotterdam	25.—
C. J. d. B. K., Den Haag	5.—
M. Bl., Nijmegen	15.—
Er. M. Y., Den Haag	10.—
A. D. E. A., id.	10.—
Joh. A. B., Olst	2.50
Mevr. C. K. v. B.—R., Breda	10.—
J. F. H. B., Utrecht	5.—
J. H., Den Haag	2.50
A. H. L. H., Breisgau	50.—
Le R., Den Haag	25.—
H. D. H. B., id.	5.—
f 787.—	
De Secretaris E. F. GROOSS.	

COSTUMES • MANTELS •
TAILLE-COSTUMES •
BLOUSES •
ROKKEN •

DEN-HAAG •
SUIJSTRAAT 8 •

RIJKLEEDING
KLEEDING NAAR MAAT

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
ALLEEN NOORDEINDE 162A •

TEL. 4782. DEN HAAG.

INDIE OP DE JAARBEURS.

Beroep op alle INDISCHE Firma's, Maatschappijen en Ondernemingen en op alle NEDERLANDSCHE, die betrekkingen met Indië onderhouden.

Reeds drie jaren achtereen werd de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht gehouden en telkens waren onze koloniën daar onvoldoende vertegenwoordigd.

Op de laatste Jaarbeurs was veel buitenlandse belangstelling, en het was bedroevend, Amerikanen, Engelschen, Duitschers, Oostenrijkers, Denen en Zwitschers hun verwondering te hooren uitspreken, dat een koloniale mogendheid als Nederland, bij die gelegenheid zoo weinig van die koloniën te zien gaf.

Wel hadden het Departement van Koloniën en vooral het „Koloniaal Instituut” gedaan wat zij konden, maar dit was niet wat het moest zijn, en kon dit ook niet wezen.

Zeker, de stands van de Regeering en het Instituut met hunne officieele en wetenschappelijke gegevens moeten er zijn, maar op een Jaarbeurs zijn daar naast en vooral de inzendingen van de handels-, cultuur- en technische ondernemingen noodig, om aan den Nederlander en den vreemdeling te laten zien, wat onze werkzaamheid in de koloniën oplevert en wat daar alzoo te koop is. En daarvan was niet genoeg te bespeuren.

Hoe geheel anders was dit bij dergelijke gelegenheden in Engeland en Frankrijk.

Moet dit zoo blijven? Moeten onze energieke mannen uit de zakenwereld het op zich laten zitten, dat de buitenlander zegt, dat de tijden van Jan Pietersz. Coen hier alleen nog maar voortleven in de archieven, maar niet in de praktijk?

Het is niet zoo: Goddank neen; maar dat men het ook toone!

Op, Gij leidende mannen uit de bij Indië belanghebbende kringen, handen uit de mouwen en..... beuzen uit den zak om zulks te toonen! Laat niet alleen de vraag, wat er mede verdiend kan worden U beheerschen, maar ook de nationale eer, waarvoor men juist thans alom zoo wedijvert.

Deze jaren was de slechte verbinding met Indië nog een verontschuldiging, maar zij zal het nu niet meer zijn.

De koloniale afdeeling worde de clou van de Jaarbeurs; zoo zij het!

G.

N.B. In aansluiting met het vorenstaande zij nog gewezen op het artikel „Indië op de derde Jaarbeurs”, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 13 Maart j.l., N°. 11, eindigende met de woorden:

„Moge de aanbreekende tijd, het nieuwe leven, waarnaar alle menschen zoo hartgrondig haken, waarin het vrije verkeer groote bedrijvigheid en ruiling van goederen zal brengen bij de volkeren onderling, wat voor ons land en zijne koloniën, onder het licht der nieuw verrijzende denkbeelden, wat betreft de verhouding der verschillende rassen, van zoo groote beteekenis kan zijn, tot gevolg hebben, dat door tijdige samenwerking van particulieren, vereenigingen en maatschappijen in Oost- en West-Indië en in Nederland, met krachtigen steun van de Regeering, op de volgende Jaarbeurs onze koloniën een groote, beduidende, aandachttrekkende plaats innemen — ja, eene eerste, zooals zij verdienen, door den rijken schat harer producten op allerlei gebied, welke, velen nijveren in ons land niet voldoende bewust, de onontbeerlijke grondstoffen aanbieden van hunne voortbrengselen of fabrieken!

Moge het de vereeniging „Oost en West” gegeven zijn, door haren invloed eenigszins krachtig daartoe mede te werken.

Sprokkels.

LXI.

Een sympathiek plan is het van het N. I. O. G. om te trachten, te komen tot de oprichting van een Centrale vereeniging voor kinder-herstellings- en vacantie-kolonies.

Men gaat in Indië — en in patria dikwijls niet minder — mank aan het euvel van versnippering van krachten, waar samenwerking zoo zeer noodig is.

En hoe vaak ziet men het niet gebeuren, dat een vrij bloeiende vereeniging door het vertrek van een paar ijverige leden haar levenskracht schijnt te hebben verloren, en slechts een kwijnend bestaan voortleeft.

Daarom zouden we de oprichting van bovengenoemde vereeniging met vreugde begroeten. Vooral echter omdat dan ook uit de kleinste plaatsen

zwakke kinderen een plaatsje in een herstellings- of vacantie-oord zouden kunnen bemachtigen. Dit laatste vinden we een zeer groot voordeel. Tot nu toe waren het alleen de kinderen van enkele groote plaatsen welke van de vacantie-kolonies genoten. We zouden echter nog een wensch willen uiten.

Hoewel het niet uitdrukkelijk vermeld staat in het artikel in *De Loc.*, waarin het plan van het N. I. O. G. besproken wordt, zoo meenen we, dat voornamelijk zoo niet uitsluitend de Europeesche kinderen in de eerste plaats van de herstellings- en vacantie-kolonies zullen genieten. En dat ligt geheel voor de hand. Maar toch zouden we wenschen, dat de vereeniging ook haar zorgen uitstrekke over het Nederlandsche schoolgaande kind, wat in de toekomst minder bezwaren zal medebrengen, als het instituut schoolartsen zijn intrede zal gedaan hebben.

Hartelijk hopen we, dat door samenwerking van krachten iets moois tot stand gebracht zal worden, wat den gezondheidstoestand van Indië's jeugd ten goede zal komen.

LXII.

Meer en meer wordt het besef levendig, dat rooken voor jeugdige personen althans ongezond en nadeelig is. Het is een verblijvend verschijnsel, dat in Indië op de H. B. S.'en getracht wordt het rooken op school tegen te gaan, al is controle uit den aard der zaak moeilijk.

De heer M. spreekt naar aanleiding van 't reglement der Semarangse H.B.S., dat den jongelui het rooken gedurende de schooluren verbiedt, den wensch uit, dat op alle H. B. S.'en in Indië een zelfde regeling getroffen mocht worden. Op sommige H. B. S.'en is 't rooken aan enkele studiejaren toegestaan. Alleen Bandoeng schijnt met Semarang het rooken reglementair verboden te hebben.

Met den hr. M. achten we een uniforme regeling gewenscht en zouden met hem een algemeen rookverbod willen aanbevelen. Al hebben de leerlingen der 4e en 5e klasse een leeftijd bereikt, waarop velen het rooken als iets onmisbaars beschouwen, de jeugd mag zich die zelfde beperking wel opleggen om gedurende de schooltijden zich dat z.g. genot te onzeggen. Misschien zou dit er toe kunnen bijdragen om den mannen het dwaze denkbeeld te ontnemen, dat hun een zeker onrecht aangedaan wordt, indien hun ergens het rooken *verboden* wordt. Op een *verzoek* om niet te rooken, slaan de heeren der scheping doorgaans geen acht.

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT. 130

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist heeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSMA.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902. 30

Magasin de Nouveautés

voorheen GEBR. LEVY 67

—APELDOORN—

Dames- en Kinder-Confectie

..... Mode-Artikelen.....

GINNEKEN.
Inrichting voor Physische Therapie

„W&RISHOFEN”

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.

Hydrotherapie (*Kneippkuur*), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage, enz.

Behandeling van Inwendige Ziekten en Zenuwziekten.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.

Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89. Spreekuur: Dinsdag 12-2 uur n.m. 54

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereeniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2155

GRONINGEN
Spilsluizen 13
Tel. 2372.

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...

Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS

JASSEN...

ENZ. 119

MAISON VAN HAL

Hofleveranciers van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 **BREDA** Telefoon 442

Heeren- en Dameskleeding

uitsluitend 1ste klas maatwerk

Engelsche Stoffen

Fransche Lakens

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten **BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BANKETBAKKERSARTIKELN.**

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad **EIGEN WINKELS**

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

te v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

leiding. De Javanen uit den omtrek hebben een zekere voorliefde voor dat werk. Een geoefend steenhouwer kan f 3 à f 4 per dag verdienen.

De afzet heeft door de tijdsomstandigheden en het niet uitkomen van Europeesch marmer een flinken stoot naar boven gekregen, zoodat op het oogenblik door gebrek aan zaagmateriaal onmogelijk aan alle aanvragen kan worden voldaan.

Tot heden werd slechts afgeleverd naar Medan, verschillende plaatsen op Java en Singapore. Amerika, Australië, Japan en Europa stellen echter ook veel belang in het product; verschillende groote marmer- en hardsteenfirma's verzochten het agentschap op zich te mogen nemen.

Zoodra de trambaan van Toeloengagoeng over Tjampoerdarat naar Trenggalek klaar is, komt de fabriek in gunstige conditie, daar het marmer dan onmiddellijk in de wagons geladen kan worden.

Tarwecultuur in Indië.

Het behoeft geen verwondering te baren, dat in dezen tijd van voedselnood en voedselschaarschte voor Indië, de vraag gerezen is, of het verbouwen van tarwe mogelijk zou zijn en of die cultuur winstgevend zou zijn.

Wat dit laatste betreft, moet de cultuur niet vergeleken worden met die van suikerriet, tabak, rubber, enz., maar met gewassen als padi gogo, mais, katjang tanah e. d.

De Regeering stelde gedurende 3 jaren een zeker bedrag voor de kosten van een aantal proefnemingen ter beschikking van den Dir. v. L. N. en H. en deze droeg den landbouwleeraar L. Koch de dagelijkse leiding op van het centrale kantoor der selectie- en zaadtuinen te Buitenzorg.

De hr. Koch heeft in *Teijsmannia* verslag uitgebracht van hetgeen verricht werd en daaraan ontleende *De Loc.* een en ander, dat we hier mededeelen.

Voordat men bepaalde, uit welke landen men zaai-zaad zou betrekken, onderzocht men waar tarwe verbouwd wordt en of dit dicht bij den evenaar het geval is.

Het bleek, dat deze graansoort over de geheele wereld in grootere of kleinere hoeveelheid gecultiveerd wordt, uitgezonderd in de vochtige tropische en subtropische landen, en in streken met een korten, kouden zomer. Van de beide tarwesoorten: de winter- en de zomertarwe, worden de zomertarwe-variëteiten in zeer koude landen, zooals Rusland of Canada, zoowel in warme luchtstreken als Britsch-Indië, Australië, enz. aangetroffen. Ook in Japan, Midden-China, Perzië, Afghanistan en Zuid-Afrika wordt zomertarwe op groote, in Zuid-Algiërs, Abessinië en Midden-Amerika op kleine schaal verbouwd, terwijl het gewas nog in noemenswaardige mate aangeplant wordt op Ceylon (7° N.B.), de Philippijnen (8° N.B.) en Portugeesch Timor (8° Z.B.)

Al heeft het klimaat van de meeste dezer landen weinig overeenkomst met dat van de kustplaatsen op Java, toch zijn er in Indië tal van streken, waar de groeivoorwaarden meer gelijk zijn aan die van echte tarwestreken, waar weinig regen valt en de lucht droog is.

De temperatuur in Indië schijnt geen ernstig bezwaar op te leveren, zooals blijkt uit vergelijking met Britsch-Indië, waar jaarlijks 14-17 millioen bouws met tarwe beplant worden.

In de jaren 1916, 1917 en 1918 werden in 't geheel 265 variëteiten zaai-zaad ingevoerd uit verschillende Europeesche landen, Perzië, Mesopotamië, Palestina, Turkestan, Afghanistan, Thibet, Britsch-Indië, Ceylon, Burma, Zuid- en Midden-China, Japan, Egypte, Zuid-Algiërs, Marokko, Zuid-Afrika, Australië, Vereenigde Staten, Portugeesch Timor en de Philippijnen.

Een systeem van proefnemingen werd gevolgd, waarbij op zooveel mogelijk plaatsen met een groot aantal variëteiten geëxperimenteerd werd.

Men zocht naar een variëteit, die op een waar-schijnlijk geschikte plaats zou willen groeien en tevens naar een gunstige plaats voor een vermoedelijk bruikbare soort.

In 1916 werden proeven genomen op 6 plaatsen; in 1917 bedroeg dit aantal 10 en in 1918 reeds 15.

Alras bleek, dat de tarwe voornamelijk gedurende den drogen tijd moet groeien en dat het wenschelijk is, dat het rijpen ook in den Oostmoesson plaats vindt. In de meeste plaatsen, ook in de lagere streken, groeiden de variëteiten uit de subtropen (Br. Indië en Australië) gezond en krachtig op. In het Tenggergebergte op een hoogte van 6-7000 voet vond men de mooiste proefaanplantingen.

Onmogelijk is het echter niet, dat op den duur een degeneratie van de tarwe zou optreden, al pleit de op de Merbaboehelling en in de Philippijnen opgedane ervaring daartegen. De vraag doet zich echter op, gesteld dat de tarweteelt in Indië zou slagen, of er voor het product in Indië afzet is en zoo ja, hoeveel.

In 1913 werd op Java ingevoerd aan meel in duizenden kilogrammen 34.242 en op de Buitenbezittingen 14.088. Stellen we, dat een broodetend persoon per dag 1/2 katti (300 gram) brood eet en daarvoor ook noodig is 300 gram meel, dan komen we op een jaarlijksche behoefte van ± 1.8 picol per persoon. Boven-genoemde hoeveelheid zou dus voor ± 930.000 personen voldoende zijn.

Het aantal personen, dat geregeld dan wel van tijd tot tijd brood, koekjes of andere uit tarwemeel berei-

de voedingsmiddelen (mi wordt uit tarwemeel bereid) eet, is zeker veel grooter.

De Tenggerees gebruikt de tarwe op de volgende wijzen:

1. Hij stampet het zaad heel fijn en stoomt het gaar, waarna hij het met zout, fijne klapper en wat suiker eet.

2. Hij kookt het zaad in zijn geheel half gaar en verwerkt het tot apé (een gegist product).

3. Met bras djagoeng vermengd, wordt het gestoomd en gegeten.

Een verheugend verschijnsel acht de hr. Koch het, dat de Inlander aanstonds zoo gretig inging op het gebruik van de tarwe.

Suriname.

Na een openbare behandeling, die zeven zittingen in beslag heeft genomen, is de ontwerpbegrooting voor 1920 op 17 Mei, des nachts om half een, met algemeene stemmen door de Koloniale Staten aangenomen.

Het spreekt van zelf, dat het niet mogelijk is in een kort bestek zelfs maar een kort overzicht te geven van het gesprokene. Het debat was zeer geanimeerd en, voor zooveel wij dat uit de verslagen in de Surinaamsche bladen kunnen opmaken, hebben zich geen incidenten voorgedaan, ofschoon de atmosfeer nog al geladen was.

De rede van den heer Simons — bij de algemeene beschouwingen — was naar vorm en inhoud voortreffelijk en zou in elk parlement indruk gemaakt hebben. In langen tijd hebben wij in de Koloniale Staten een zoo goed verzorgd betoog niet gehad. Het herinnert aan de beste tijden van de Staten. Liet onze ruimte dat toe, wij zouden de geheele rede hier overnemen, zooals die in „Suriname” van 9 Mei is afgedrukt. Van de andere redevoeringen zijn slechts korte overzichten gegeven.

De heer Simons ving zijn betoog aan met een beeld en eindigde daar ook mede:

„Kent ge de zogenaamde draaikooien? Een cilindervormige kooi, draaiend om een spil. Vroeger scheen dit een machine te zijn geweest, waarin wegens vechterij veroordeelde vrouwen werden tentoongesteld, nu worden ze in Nederland in miniatuur vervaardigd van dunne latjes of ijzerdaad om er gevangen eekhoornjes in onder te brengen. Ik heb me dezen specialen vorm laten verklaren, met de uitlegging, dat, doordat het dier door zijn sprongen de kooi voortdurend onder zich wegtrapt, het de illusie krijgt, dat het vooruitgaat en daardoor zijn gevangenschap minder kwellend voelt.

In hoeverre inderdaad het springen van boomtop tot boomtop, het verblijf in de vrije natuur, door deze inventie kan worden vergoed, weet ik niet, maar om kort te gaan — een eekhoorn in een draaikooi, zich voortdurend bewegend, voortdurend in actie, alleen met de *illusie* dat hij vooruitgaat, dat is voor mij het beeld van hen die praten en doen, redeneeren en ageeren en denken, dat daardoor deze kolonie

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn. 80

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:

Kroepoek Oedang f 1.10 per ons

Trassie f 0.40 per rol

Kerrie Bengala f 0.95 per flacon.

Prima Stengember

1/1 pot f 7.75

1/2 „ f 4.25

1/4 „ f 2.15

Japansche Soya per kruikje f 1.65

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 %o gewaarborgd.

124

**Het Fotografisch Atelier
van A. M. A. SUSAN**

is **alleen** gevestigd

Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein

TELEFOON 6757.

Men lette op het juiste adres.

INDISCHE UITRUSTINGEN

VOORDEELIGST
ADRES.

AU BON MARCHE

A. DE VRIES & ZONEN

AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

J.R.

Adverteeren doet verkoopen.

onder de huidige omstandigheden verder komt op den weg van vooruitgang.

Maar een mensch is nu eenmaal geen eekhoorn en daarom moeten wij geen valschen waan koesteren en trachten den toestand te zien zooals die is. En dan staan wij stil M. d. V. stijl. Als we al niet achteruitgaan! En al voelen wij ons nog zoo moe na de moeite van het vooruit willen, we blijven, waar we zijn, 't kooitje draait, maar wij vorderen geen zier."

Let's verder in zijne rede zegt de heer S i m o n s :
....., Al jaren achtereen vragen wij ieder jaar van Nederland om ons bij te springen met een bedrag van ver over het miljoen. 't Eene jaar mag 't wat tienduizenden meer, 't andere wat tienduizenden minder zijn, 't blijft altijd een belangrijk deficit, waarmede de boekhouding sluit.

Nu kan ik mij van Nederlandsche zijde tegenover dit feit tweërlei standpunt voorstellen. Men kan redeneeren als volgt: Van onze voormalige positie als toonaangevende staat is niets overgebleven, de tijd waarin — om met Potgieter te spreken — de Hollandsche maagd den evenaar der weegschaal van Europa kon doen overhellen, is voor goed voorbij. Wat nog herinnert aan onze glorie is ons uitgestrekt koloniaal gebied. Laten wij dat bewaren zoo lang, zoo goed en zoo ongerept mogelijk. Laten wij alle krachten inspannen om daar vooruitgang te brengen, laten wij daar gaande houden en nog aankweken: liefde voor Nederland. Laten wij wat Suriname betreft, bedenken, dat dat daar ligt als een trophee uit die vroegere dagen, als een gebied, waarmede wij toch eenmaal heel wat geld en goed hebben verworven, waaraan wij verplichtingen hebben, dus een gebied, dat rijk is, zij het aan nog niet ontgonnen schatten, een gebied, waaraan Nederland nog eens toonen kan, dat het ook niet zijn ouden roem als koloniseerende mogendheid heeft overleefd. Een anderhalf, twee miljoen is een aanzienlijk bedrag in deze benarde tijden, maar 't moet er dan maar af, dit subsidiecijfer moet dan maar gevoegd bij de zoo groote uitgaven, die wij al hebben. Eens kan 't nog goed worden, met veel moeite en geduld, in elk geval het is hier een eerezaak, Nederland mag niet met een non pussimus eindigen. ¹⁾

Dit is de ideeële, de ethische redeneering. Daar is ook een andere. Suriname is een strop. We kunnen dat millioentje anders besteden. We kunnen onze belastingpenningen [?] beter wagen in Amerikaanse papieren en Russische leeningen, waarmede je wel periodieke opoffers krijgt, maar waar je toch ook aardig mee boffen kan. Laat 't maar gaan, hoe 't gaat en kun je er af — nog beter."

(Gelukkig kunnen we aantekenen, dat naar sommige leden van de Tweede Kamer dit tweede standpunt min of meer hebben ingenomen, maar niet volgehouden).

....., Men late toch de halfslachtige houding varen; men houdt een kolonie of men houdt haar niet. Zooals 't nu gaat, verloopt de zaak, geleidelijk wel is waar, maar zeker.....

Nu zegge men niet — 't is gemakkelijk vragen, waar anderen het moeten betalen. Wij vragen het ten slotte niet voor ons zelf. Als een kolonie bloeit, profiteert daarvan voornamelijk het Moederland".....

De spreker eindigde — zooals we boven reeds zelden — zijn rede met een beeld:

„Er is een spreekwoord in het Neger-Engelsch, dat luidt: de boot vaart langs den kant tot hij de oversteek doet. Dat beteekent zoo iets als „geduld overwint alles" of „Beidt Uw tijd."

Welnu, ook ons schip vaart langs den kant, al lang, heel lang. De kiel schuurt vaak over de modder en menigmaal is er vrees, dat het blijft steken, zelfs onklaar raakt. Maar met vereende krachten — gesteund soms van buiten — kunnen wij het varende houden en telkens weer vlot krijgen. En dan zal er ook wel eenmaal de tijd komen, dat het de oversteek doet. Dat het met volle zeilen de wateren doorklieft met een opgewekte en voorspoedige bemanning.

Nederlanders hebben den naam van goede stuurlieden en ik spreek de hoop uit, dat als ons schepje eens zal varen voor den wind, het zal kunnen zijn met de Nederlandsche vlag in, top!"

Bravo! heer Simons.

* * *

De rede waarmede Gouverneur Staal op 13 Mei het nieuwe zittingjaar der Koloniale Staten heeft geopend is een belangwekkend, krachtig gesteld document. Als gebruikelijk geeft de Gouverneur daarin een overzicht van de opbrengst der cultuures- en bedrijven in het voorafgaande jaar en de verwachting voor de naaste toekomst, overzicht waaruit blijkt dat er verscheidene lichtpunten zijn waar te nemen.

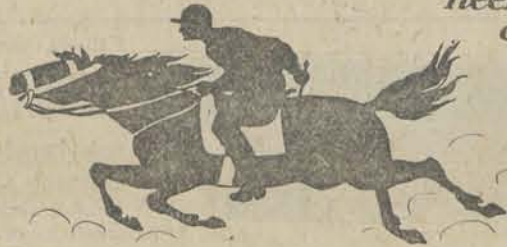
Aan de rede ontleenen wij hetgeen volgt:
„Naast de materiele middelen, die elk land, en Suriname zoo dringend behoeft om tot welstand te komen — middelen, waarover ik straks nog enkele woorden wensch te zeggen — is noodig de moreele steun van goede samenwerking, vertrouwen en waar-

deering. En het doet mij leed het hier te moeten uitspreken, dat in het afgelopen tijdperk meer dan eens de waarde van die moreele factoren geheel is miskend. De bevolking van dit land is samengesteld uit groepen van onderscheiden rassen en rasvermengingen. Maar zij leeft als éénheid onder één vlag: de Nederlandsche driekleur; onder het gezag van één Souvereine: Hare Majesteit Onze Koningin; onder één wet voor allen: want er is éénheid van rechten en plichten voor alle groepen. Zóó wil het onze Vorstin, zóó wil het onze wet; en wie niettemin de wig der rassenverdeeldheid in de éénheid drijft, pleegt inbraak in het broederhuis. Wie rassenstrijd ontsteekt of aanwakkert, staat schuldig aan scheuring en vergiftiging van den volksgeest. Met alle kracht kom ik daartegen in verzet; met die kracht, waarmede ik ook opkom tegen de verdachtmaking van goede bedoelingen van het Bestuur, tegen de grove beleedigingen, die over de dragers van openbare bedieningen, ook in deze zaal, zijn uitgesproken. Van deze plaats zeg ik tot het volk van Suriname: Uwe Koningin wil dat Gij één zijt — één van rechten, maar ook één van plichten: Zij splitst niet en splijt niet naar kleur en ras. Gij allen zijt voor Haar gelijk. En hij, die Haar hier mag vertegenwoordigen, wensch niet anders dan Haren wil aan U te volbrengen.

Werkkapitaal en talrijker bevolking, eischt dit land. Vóór ik tot U ging, kende ik de behoeften en ik streefde er naar om daaraan tegemoet te komen. Veel van wat ik destijds wenschte en reeds meende te zien gebeuren, is niet verwezenlijkt. Dankbaar ben ik, dat het Studie-Syndicaat zijn arbeid ter plaatse heeft aangevangen, zoodra de omstandigheden het veroorloofden, en thans in ons midden zijne aandacht wijdt aan de twee voornaamste factoren voor onze welvaart: het benutten van den bodem en de daarvoor onmisbare versterking van de arbeidsmacht.

Mijne Heeren! Meermalen heb ik den wensch en den raad gehoord om sociale voorzieningen te treffen, afgelegen gebieden te ontsluiten, uitwegen te zoeken voor het jonge geslacht — en die den wensch uitsprak en den raad gaf, wist wellicht niet, dat in mij dezelfde verlangens levend waren, maar dat ik besepte, dat daaraan en aan zoovele wenschen en verwachtingen alléén zou kunnen worden voldaan, indien de algemeene toestand verbeterde. Voor die verbetering is — ik herzeg het — werkkapitaal en talrijker bevolking in de allereerste plaats noodzakelijk en ik acht het een groot voorrecht, dat de Minister van Koloniën mij de gelegenheid heeft willen geven om persoonlijk in Nederland de belangen van Suriname te komen bespreken en mij aldus in staat stelt voor zooveel nog noodig is te hervatten wat ik in 1916 begon. Met goeden moed en hoopvol vertrouwen aanvaard ik mijne reis, waarvan ik het doel met deze enkele woorden kan weergeven: ik

Een voorsprong
op alle andere merken,
heeft de

Monarch
schrijfmachine
met optel- en
aftrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebius, singel 1a, Tel. 195

GOUVERNANTE.

Onderwijzeres met akten L. O., Lager Fransch, Nuttige Handwerken en kennis van talen en muziek wensch met eene Holl. familie naar Indië te vertrekken voor 't onderwijs en de opvoeding van 1 of 2 kinderen of als Gezelschapsdame.

Goede referenties.

Brieven onder letter E aan het Bur. v. d. Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

17 L

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER

HOFLEVERANCIERS 126

Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174

ORIGINEELE

ENGELSCH

STOFFEN

KLEEDERMAKERIJ.

Indische
Uitrustingen.

Bereizen geheel Nederland.

N. van Dooren & Cie
Modes en Bontwerken

17 1/2

's-Gravenhage
Plaats 20

Amsterdam
Utrecht

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG

Lange Houtstraat 15a :: Tel. H. 6655

.. WÖNING ..
INRICHTING

158

Behangerij

Stoffeerderij

N.V. Autogarage „CITO"

Schenkweg 7 - 'S-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

160

Luxe Verhuur-Auto's

GEBRS. VLES - LEIDEN
Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen

64

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

¹⁾ Dit standpunt is inderdaad door de meerderheid zoowel van de Tweede als van de Eerste Kamer ingenomen.
Kroniekschrijver „Kol. Weekblad".

begin opnieuw te doen wat ik kan, voor de bevordering van de welvaart van dit land."

Wij hopen dat het Gouverneur Staal gegeven moge zijn, na zijn overleg met den Minister van Koloniën, met kracht te hervatten wat hij in 1916 begon, maar niet kon voortzetten toen de wereldoorlog zijn heillooze gevolgen ook in Suriname deed gevoelen. En moge hij daarbij de krachtige medewerking hebben van het Suriname-Studie Syndicaat onder de leiding van zijn energieke voorzitter, den heer Kasteleyn.

* * *

De paragraaf in de openingsrede betreffende den rassenstrijd heeft in de Koloniale Staten beroering verwekt. Een paar leden hebben, naar het schijnt om het gezegde bedankt voor het „Staten-diner" en er werd besloten ditmaal schriftelijk, niet mondeling, het antwoord der Staten aan den Gouverneur mede te deelen.

„Surinamer" van 18 Mei merkt hieromtrent o.m. op:

„Dat Z. Exc. alleen het algemeen welzijn der kolonie op het oog had bij het uitspreken zijner openingsrede, blijkt ten overvloede uit de volstrekt onpartijdige wijze, waarop hij den volkskanker welke in rassenstrijd bestaat, heeft aangetast. Hij zet alleen het beginsel op van de verderfelijke van dat kwaad, zonder den een of den ander van dat kwaad te betichten, aan een ieder het besluit overlatend, of hij zich daaraan schuldig gemaakt heeft. Noch voor hem, noch voor H. M. de Koningin bestaat rassensverschil; slechts gelijkheid van rechten, maar dan ook van plichten. Eensgezindheid moet heerschen tusschen den Hollander en den Creool, tusschen den Creool en den Hollander. En wie tegen die eensgezindheid misdoet is op gelijke wijze veroordeelenswaardig, van welke kleur hij ook zijn moge."

„Wij spreken de hoop uit dat allen eendrachtig zullen samenwerken tot uitroeiing van een kanker, welke onze kolonie met ondergang dreigen kan, indien hij niet bij tijds worde uitgesneden"

* * *

Hoewel het niet direct betrekking heeft op Suriname, willen wij het volgende ingezonden stuk onder het hoofd „Een nieuwe legende", van de hand van Dr. Hendrik Muller in de „N. R. Crt." van 27 Juni — Ochtendblad A — hier overnemen:

„In de „Nieuwe Rotterdamse Courant" een verslag lezende van de rede, door dr. C. J. Wynaendts Francken in de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden gehouden over onze geschiedenis aan de Goudkust, ontwaart ik daarin niet zonder eenigen schrik de herhaalde mededeeling, dat wij die aan Engeland zouden hebben verkocht. Door bezoek en studie van de afstand op de hoogte, acht ik het noodig te voorkomen, dat naast de legende, als zouden wij de Kaap hebben verkocht, een legende, die ons onberekenbaar nadeel heeft bezorgd, thans een nieuwe geboren wordt, waartoe zelfs geen schijn van aanleiding bestaat. Blijkbaar heeft de geleerde spreker noch de parlementaire stukken over den afstand onze „Vaste Bezittingen ter Kuste van Guinea" (zoals onze Goudkust officieel heette) noch de betrokken verdragen gelezen. Onze regering heeft juist op den voorgrond gesteld geen landbezit of onderdanen tegen geld te willen overdoen, en alleen voor de roerende goederen, als meubelen, goederen en krijgsvorraden is een zeer klein bedrag door Engeland betaald geworden.

Wel valt de afstand dier bezittingen mijns inziens diep te betreuren, niet alleen omdat Nederland nooit grondgebied moei afstaan noch onderdanen, maar ook omdat ons daarmee de beste soldaten voor ons Indische Leger ontvielen en de Goudkust thans een welvarende kolonie is geworden, een der grootste cacao-voortbrengsters der wereld. Maar gelukkig hebben de Nederlandsche regering en volksvertegenwoordiging het verwijt van dr. Francken allerminst verdiend."

Boekarest, 10 Juni 1919.

Curaçao.

Eene motie van den Kolonialen Raad.

In dezelfde vergadering, waarin de begroting behandeld is, werd de volgende motie, voorgesteld door 9 van de 13 leden, aangenomen met algemeene stemmen op 2 na.

„De Koloniale Raad,

Overwegende, dat het in den laatsten tijd herhaaldelijk voorkomt, dat de Regeering van het Moederland afwijkt van de beslissingen van den Raad, laatstelijk zelfs van een voordracht van den Raad tot vervulling van een opengevallen plaats in zijn midden;

Overwegende, dat die gedragslijn het aanzien van den Raad ernstig schaadt, in die mate zelfs, dat de beste krachten onder de ontwikkelde bevolking van de Kolonie niet meer in aanmerking komen voor het lidmaatschap van dat College;

Overwegende, dat de wijze, waarop het wet-

gevend lichaam door de Regeering als het ware op zijde wordt geschoven in breede kringen ontstemming veroorzaakt tegen 't Nederlandsch Bestuur in het algemeen;

Van oordeel dat de geest, die op deze wijze wordt aangekweekt, niet is in het belang van het Moederland noch in dat der Kolonie;

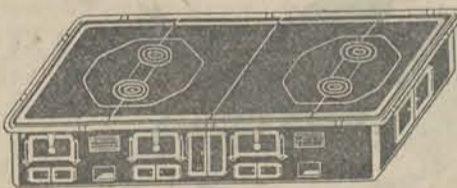
Vertrouwt, dat de Regeering in den vervolge meer dan tot dusverre rekening zal willen houden met het oordeel van den Kolonialen Raad, en gaat over tot de orde van den dag."

Alleen de beide Rooms-Katholieke leden hebben tegen de motie gestemd.

Wij verstaan iets van de misnoegdheid van den Raad, maar betreuren het, dat in de motie ook — zelfs met zekeren nadruk — wordt melding gemaakt van de afwijking van de voordracht van den Raad, toen in de vacature van dokter De Casseres de heer De La Try Ellis door de Koningin tot lid van den Raad is benoemd. Het Regeeringsreglement spreekt van eene *aanbeveling* — niet van eene voordracht — van den Raad, wat de volkomen vrijheid van de Kroon uitdrukt. De Raad heeft trouwens zelf toegegeven, dat formeel de zaak volkomen in orde is, maar ook kan o.i. moeilijk beweerd worden, dat de Regeering misbruik van hare bevoegdheid heeft gemaakt door in deze „Israëlietische" vacature een Rooms-Katholieke te benoemen. De Raad bestaat thans, als wij ons niet vergissen, uit 6 Protestanten, 4 Israëlieten en 3 Roomschen. Volgens het Koloniaal Verslag 1918 bestaat de bevolking der geheele kolonie uit 6475 Protestanten, 623 Israëlieten en 50480 Rooms-Katholieken. Zonder nu te beweren, dat „evenredige vertegenwoordiging" gewenscht is, komt ons de benoeming van den heer Ellis, die om zijne persoonlijke bekwaamheden ongetwijfeld in den Raad op zijne plaats is, niet ongemotiveerd voor.

In den Raad is ter ondersteuning van de motie wel gezegd, dat het hier niet gaat om den persoon van den heer Mr. Ellis, en wij nemen dit gaarne onvoorwaardelijk aan, maar „om de zaak", doch dan komt het ons toch voor, dat de Raad de zaak verkeerd beziet, en dat de rollen worden omgedraaid door den afgevaardigde, die zegt: „Als de Regeering, toch niet tevreden met telkens en telkens het oordeel van den Raad als van nul en geener waarde op zijde te zetten, zieh nu ook met de samenstelling van den Raad gaat bemoeien, wat blijft er dan over van het schijntje zelfbestuur of medezeggenschap in het bestuur, dat het Regeeringsreglement den Raad toekent." Natuurlijk was het voor het aanzien van den Raad beter geweest, als deze zelf den heer Mr. Ellis als no. 1 in deze vacature voorgedragen had, maar dat de Regeering door deze benoeming het aanzien van den Raad geschaad heeft, wil er bij ons niet in.

De samenstelling van den Kolonialen Raad, bij het laatste begrotingsdebat in de Eerste en in de Tweede Kamer ook ter sprake gebracht, is eene zeer moeilijke kwestie die veel studie en kennis van plaatselijke toestanden en omstandigheden vereischt, en althans niet op te lossen is op eene wijze, als *Voz di pueblo* doet, welk blad in zijn nummer van 15 Mei 1919 eenvoudig decreeteert: „De Raad moet gekozen worden

Fabriek van 144

FORNUIZEN

met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

Fa P. J. MEIJIS & ZON

Wassenaarsche-straat 1, 3, 5,

Hoffleveranciers

SCHEVENINGEN

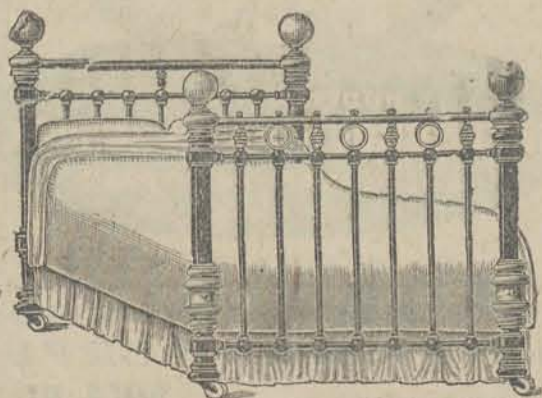
Telef. Interc. 465

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Priusestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog-Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen

J. P. STRIJBOS

(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROTINGS-
ZONDER VERBINDING

N. KUIPER

Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

KON. ERK. PITTMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

N. LOEB = DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING

OP TERMIJNBETALING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesseleaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

Stroohoeden

M. VISSER,

voorh. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

..... **Melkinrichting** .....

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

146 **„PASTEUR"**

Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

door de burgers van Curaçao, natuurlijk met zeer beperkt kiesrecht, met het oog op de groote analphabete massa".

* * *

Op het verzoekschrift van Mevrouw Van Breemen—Kruyt e.s., in ons vorig nummer vermeld, heeft de Commissie der verzoekschriften van den Kolonialen Raad geantwoord: „dat de Commissie van oordeel is dat bij gelijk werk ook gelijke bezoldiging billijk is, mits zij even goed als de anderen voor hun taak berekend zijn".

Of de verzoekers daarmee geholpen zijn?

* * *

Kleine berichten.

In de Kolonie is eene commissie gevormd, om gelden in te zamelen voor het *Nationaal Zeezandfonds*.

De *Curaçaosche Handelmaatschappij* te Amsterdam heeft 1000 aandelen van f 1.000.— uitgegeven, deelde in de winst over 1919 tot den koers van 125 pCt. uitsluitend voor aandeelhouders, in dier voege, dat 3 oude aandelen recht geven op één nieuw aandeel.

In het verslag over 1918 van de *Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië* lezen wij over de vestiging op Curaçao:

„De raffinaderij van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij werd 23 Mei 1918 in gebruik gesteld. Slechts geringe hoeveelheden Venezolaansche olie konden in het afgelopen jaar worden verwerkt. De hooge prijzen van sleepboten en lichters verhinderden nog steeds om de vloot voor het transport van olie uit Venezuela op voldoende capaciteiten te brengen.

Door storm op de bank voor het meer van Maracaibo gingen een sleepboot met lichter verloren. Daarentegen werd één van de drie 1400 tons lichters, die in Amerika waren gebouwd, in Curaçao afgeleverd. De plaatselijke verkoopen begonnen in Mei."

De *Amigoe di Curaçao* schrijft:

Ook onze Curaçaosche Petroleum-Maatschappij is het gelukt, uit Venezolaansche ruwe-olie een product te distilleeren, dat de gewone terpentijn-olie nabij komt en dezelfde eigenschappen bezit als deze en ze voor het mengen met verf, vernis, enz. kan vervangen. Sinds de vorige week reeds is deze minerale terpentijn hier in den handel gebracht en bij alle agenten der C. P. M. verkrijgbaar gesteld."

Van de werven van de firma S. E. L. Maduro & Sons, is 16 Mei 1919 te water gelaten, de onder leiding van den scheepsbouwmeester Jules Hellmund gebouwde driemastschoener *Pioneer*, metende 1000 ton, het grootste schip dat op Curaçao gebouwd is.

De driemastschoener *Hollandia* van de Scheepvaart-Maatschappij „Hollandia", die 5 April 1919 uit Havre vertrok, is 12 Mei d.a.v. te Curaçao aangekomen. Het schip had 8 dagen met zwaar weer te kampen; overigens was de reis voorspoedig.

Met de *Stuyvesant* werd, naar de *Amigoe di Curaçao* vernam, in de kolonie verwacht Dr. H. S. Boogaart van Rotterdam, als geneesheer van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij en tevens als Gouvernements-chirurg, belast met de operaties van onvermogende zieken.

In April zijn ruim 300 arbeiders van Curaçao naar Cuba vertrokken.

Hr. Ms. *Zeeland*, 29 Mei 1919 te Willemstad aangekomen, zou van 10 Juli tot 5 Juli eene oefeningsreis maken en 15 Juli de terugreis naar Nederland aanvaarden.

Reeds heeft een voetbalwedstrijd plaats gehad tusschen soldaten en matrozen, waarbij het garnizoen met 7-4 gewonnen heeft.

Oppericht is de *Algemeene Ambtenaars-Vereeniging in de Kolonie Curaçao*, die zich de behartiging van alle gouvernements-ambtenaren ten doel stelt.

* * *

Personalia.

De heer G. Tymstra is belast met de waarneming van de betrekking van gezaghebber van de eilanden St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba.

De heer F. K. Thielen is eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van gezaghebber van St. Martin N. G., en belast met de betrekking van districtsmeester van het 2e en 3e district op Curaçao.

De heer W. A. C. Willemsen, 1e commies, is eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van gezagvoerder van Saba.

Aan den predikant bij de Vereenigde Protestantische Gemeente op Curaçao, Ds. G. J. Eijbers, is op grond van tienjarige onafgebroken dienst in de kolonie, een jaar verlof naar Nederland verleend.

In plaats van den heer Mordy C. Henriquez, aan wien op zijn verzoek eervol ontslag is verleend als lid van den Raad van bestuur, is als zodanig benoemd de heer Morris E. Curiel.

Kapitein der infanterie H. P. Pieper is bestemd, om 23 Augustus 1919 met het stoomschip *Rembrandt* naar Oost-Indië te vertrekken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Aanraking met de Bevolking. De *Tjahaja Sumatra* bevat een verslag van de bijeenkomst die Dr. Rinkes, de hoofdamtenaar voor de volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Padang gehad heeft met vertegenwoordigers van de Inlandsche vereenigingen aldaar. Het blad begint met de opmerking, dat het meer en meer de gewoonte wordt, dat de hoogere autoriteiten zelf aanraking zoeken met het volk, in plaats zooals vroeger dat contact te doen geschiedde langs den hiërarchieken weg. Zoo had het hoofd van het bureau voor de volkslectuur een bijeenkomst met een vijftigtal personen, vertegenwoordigers van de Padangsche vereenigingen. Daarin zette Dr. Rinkes de bedoeling en het werken van de Volkslectuur uiteen, welke is de kennis van het volk te verruimen door het geven van goede lectuur. Spreker gaf daarop de gelegenheid van gedachten daarover te wisselen. De vertegenwoordiger van de Inlandsche onderwijzersvereeniging, afdeling Padang, betoogde de wenschelijkheid de werkzaamheid van de volkslectuur uit te breiden, omdat anders de invloed te langzaam doordrong. Voorts drong hij aan op het veranderen van de leesboeken op de scholen, omdat men hier nog een oude methode volgt, die spreker veranderd wenschte te zien. Ten slotte verklaarde hij zich tegen de nieuwe spelregelen.

De heer Rinkes antwoordde, wat het eerste aangaat, dat men natuurlijk bij de uitgebreidheid van het werk gebonden was aan de bedragen, die er voor op de begroting zijn uitgetrokken. Als nu velen meenen, dat de werkzaamheid uitgebreid moet worden, waarmee spreker zelf accoord gaat, dan kunnen zij wellicht dat doel bereiken door een request te zenden aan den Volksraad tegen dat deze de begroting behandelt, en als zulk een request door honderden en duizenden wordt gesteund, zal het ongetwijfeld wel succes hebben.

Wat de spelling betreft, antwoordde spreker, dat deze regelen nog in overweging zijn en reeds de meening daarover is gevraagd aan de vereenigingen en de pers.

De vertegenwoordiger van de Sarekat Oesaha verzocht, teneinde de thans bestaande moeilijkheden voor het volk weg te nemen, alle wetten en wettelijke voorschriften in het Maleisch te vertalen.

De vertegenwoordiger van den Jong Sumatranenbond deed het verzoek vele geschiedenisverhalen van Indië, zoowel als van Europa in het Maleisch te doen drukken.

De vertegenwoordiger van de S. I. witte kaartjes te Padang, kwam met het verzoek om ook bibliotheken op te richten bij de volksscholen buiten en in de stad en wel vooral voor boekjes met landbouwkennis, opdat de neigingen van de leerlingen niet als tot heden steeds gaan naar betrekkingen van klerk en dergelijke, maar ook naar den landbouwarbeid.

Dr. Rinkes vond dat denkbeeld goed, maar aangezien het zooveel moeilijkheden gaf, overal bibliotheken op te richten, zou het vooralsnog beter zijn, dat er voor verschillende scholen gezamenlijk één bibliotheek kwam, die dan tijdelijk op verschillende plaatsen zou verblijven.

De afgevaardigde van de Nias Oesaha vroeg naar boeken in het Niassisch, opdat ook de Niassers daaruit zouden kunnen leeren, waarop werd geantwoord, dat dit zeker gewenscht zou zijn, maar men moet eerst beginnen met talen, die door meerderen gesproken worden.

De afgevaardigde van de Sandagarvereeniging vroeg boeken over handelskennis, opdat de kinderen zullen leeren den handel vooruit te brengen.

De vergadering werd daarna gesloten.

De *Lampongs*. „*Pa Kromo Lampongs*" betreft in de *Perobahan* het heengaan met pensioen van den heer H. Craandijk, resident der Lampongs, die in Mei j.l. zou vertrekken. Hij schrijft, dat in de zes jaren van diens bestuur veel is verricht in het belang van den vooruitgang van het gewest, van de ambtenaren en de bevolking en hij vindt 't jammer, dat de resident nu „halverwege" gekomen, zijn taak zal neerleggen.

Door de Chineesche inwoners van Telokbetong zijn om dezelfde redenen, handteekeningen verzameld voor een request aan den Landvoogd, waarin verzocht wordt, de pensioneer van den resident voorloopig te weigeren en nog een jaar uit te stellen. Veel moet nog gedaan worden voor den vooruitgang der bevolking, zooals het oprichten eener Holl. Ch. school enz.

Tot de Inlandsche ambtenaren en het volk der Lampongs richt schrijver den oproep om, indien zij het eens zijn met de Chineezzen, daarvan spoedig mededeeling te doen per brief, briefkaart of telegram, aan o.g. p. a. de *Perobahan*. Men moet eveneens bedenken, dat er nog te weinig H.-I. scholen zijn te Telokbetong, dat er nog een H. I. S. moet komen te Menggala, dat nog irrigatiewerken ontbreken voor nieuw te ontginnen sawahs, enz.

In een ander artikel houdt ook „*Koeffné*" een lofrede op den scheidenden ambtenaar; hij bezigt als koper „*Vaarwel*, o, vaarwel mijn Lampongs, o, vaarwel" en vangt zijn stukje aan met de woorden

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personentlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE"
Amsterdam 142
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Pension FRISIA 103
Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN
Pension vanaf f 4.- per dag.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON"
voorheen BLOEMINK 66
APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaatse
Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

„DE BIJENKORF"
:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Eerstdaags OPENING van de
N.V. INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Hotel VAN DEN ABEELLEN
SCHEVENINGEN
Het geheele jaar geopend.
Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
Aanbevelend, P. ENGELS. 175

van den dichter: „Er is een tijd van komen, er is een tijd van gaan.”

Ook hij wilde gaarne, dat de heer Craandijk aanbleef, om nog te kunnen zien de blijdschap der ingezetenen van Telokbetong als eenmaal de spoorwegverbinding tusschen Geroentang en Telokbetong tot stand is gebracht, de heerendiensten verdwenen zijn; de vreugde der Lampongers als de moerassen in Sepoetih en Teloengbawang in Sawahs zijn herschapen, de weg tusschen Kalianda en Kota-agoeng voor autoverkeer geschikt is gemaakt; de blijdschap van het personeel van het residentiekantoor, als dit kantoor geworden is een Mahligai of paleis enz. enz. Als het vertrek niet herroepen kan worden, dan wenscht spreker den heer Craandijk en diens familie verder het beste toe en hoopt hij, dat de resident ook in Nederland, als hij zooveel dicht bij het Ministerie van Koloniën zit, de belangen der bevolking niet uit het oog zal verliezen.

S. I. De statuten van de S. I. Batang (Pekalongan) zijn door den Gouverneur-Generaal goedgekeurd. De vereeniging stelt zich ten doel om — met inachtneming der voorschriften van den Islam en uitsluitend door middelen niet strijdig met de wetten des lands, de goede zeden en de openbare orde — de belangen der Inlandsche bevolking te bevorderen op het gebied van den landbouw, den handel en de nijverheid, de gezondheid, de opvoeding en het onderwijs, waartoe de vereeniging hare leden zal opwekken, o.m. tot het instellen van coöperatieve vereenigingen of handelsvennootschappen. Voorts om verkeerde begrippen omtrent den Mohammedaanschen Godsdienst weg te nemen en het godsdienstig en godvruchtig leven onder de Inlandsche bevolking te bevorderen. Ten slotte wil zij een hartelijken band onderhouden tusschen de leden en hen opwekken tot onderling hulpbetoon.

Mas Notosendjo dessaschrijver, trad als voorzitter op (*Kanem Moeda*).

Een berichtgever van de *Neratja* schrijft, dat de reis van den heer Kindermann in Cheribon en Poerwakarta beëindigd is. Te Cheribon hebben drie bijeenkomsten plaats gehad, eerst met de ambtenaren, de leden van den gewestelijken raad en Nederlandsch verstaande partikulieren, vervolgens met de prijajies en ten slotte in het vereenigingsgebouw van de S. I., dit laatste op verzoek van de S. I. zelf. Van deze vergadering, welke ook voor niet-S. I.'ers toegankelijk was, wordt een kort verslag gegeven. De vergadering verklaarde zich gedwongen te zien voor dezen eersten keer genoeg te nemen met het regeeringsvoorstel, den regent tot voorzitter van den regentschapsraad te benoemen, maar was er voor, dat later, indien de tijd daarvoor gekomen was, de voorzitter moet worden gekozen. De leden van den raad dienen echter al dadelijk krachtens verkiezing te worden aangesteld, want geacht werd, dat de inwoners van het regentschap Cheribon rijp genoeg zijn voor zoo'n verkiezing. Wat de macht van den Raad betreft, was de vergadering van oordeel, dat die noodzakelijk vergroot diende te worden; zoo bijv. moest de waterverdeling, een levenskwestie voor de bevolking, onder de bevoegdheden van den regentschapsraad worden gebracht. De vergadering sprak hare teleurstelling uit over het feit, dat er te Cheribon nog geen regentschapsraad zal komen en vroeg naar de reden hiervan. Werd Cheribon dan minder geacht dan Indramajoe? Het zou voor de Regeering juist een goede gelegenheid zijn, nu er een vacature is voor den regentszetel te Cheribon een kundig en bekwaam ambtenaar aan te wijzen, die tevens geschikt zal zijn voor het voorzitterschap van den regentschapsraad.

Te Indramajoe en Madjalengka — vervolgt de brieveschrijver — hadden telkens twee vergaderingen plaats, eerst in de kaboepaten met de Nederlandsch verstaande ingezetenen en daarna een in het Maleisch gevoerde bespreking onder leiding van Soetan Toemenggoeng, mede bijgewoond door S. I.'ers. Voor deze beide afdelingen werd besloten de leden voorloopig te doen aanstellen uit door de dessa's gestelde kandidaten, later, zoodra de inwoners de beteekenis van den raad ten volle begrijpen zullen, kan verkiezing worden toegepast. Evenals in Cheribon werd ook aangedrongen op uitbreiding van de bevoegdheden van den regentschapsraad, o.a. met die der waterverdeling. Te Poerwakarta werd door de S. I. een voorstel inzake verkiezing van leden er door gekregen, welk voorstel den adviseur voor de decentralisatie werd overgedragen.

Beslist is, dat er regentschapsraden zullen worden ingesteld te Tjiandjoer, Indramajoe en Poerwakarta.

De redacteur (H. A. S.) verklaart zich uitermate tevreden over bovenaangehaalde berichten, omdat die aantoonen, dat indien het der regeering ernst is het volk medezeggenschap te geven in zaken het land aangaande, dit volk niet zal achterblijven zijn oordeel uit te spreken.

Tegen de Indramajoe'ers richt H. A. S. echter een verwijt wegens hunne beslissing inzake het aanstellen van leden voor den raad kaboepaten. „In het water leer je zwemmen, en loopen leer je op het land”, zegt hij. Daarom zal, indien spoedig begonnen wordt met een verkiezing, het volk ook spoediger leeren; wordt daarmede gewacht, dan zal het zooveel jaren later pas zijn, dat het volk begint te leeren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

„De Burgerlijke Stand en de Chineezen”. Onder dit opschrift behandelt de *Perniagan* de aanstaande instelling van een Burgerlijken Stand voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië. Ofschoon, aldus dit blad, de op te richten Burgerlijke Stand niets met het Nederlandsch onderdaanschap te maken heeft, kunnen de Chineezen zich toch nog altijd niet met de nieuwe regeling vereenigen. Zij hebben eenige bezwaren. Eén daarvan is bijv., dat de Chineesche vrouw, die voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand moet trouwen, de vraag zal moeten beantwoorden..... of zij van haar man houdt. Dit is voor de Chineesche vrouw een pijnlijke vraag, want zonder onwaarheid te spreken, kan zij niet bevestigend op deze vraag bescheid geven. Dikwijls hebben zij den man immers nog niet leeren kennen, of hebben hem zelfs nog nooit gezien. En dit antwoord zal haar doen blozen, want met alle werkelijk nette vrouwen heeft de Chineesche vrouw dit gemeen, dat zij spoedig zich beschaamd gevoelt. Het is daarom, dat de Chineesche gemeente met de regeling niet kan instemmen. Wij hebben nu aangevoond, vervolgt de schrijver, dat de Chineezen niet zeer tevreden zijn met den Burgerlijken Stand. Er is meer. Naar gewoonte houdt de Chinees er van te trouwen in de maanden Sie Gwee, Pe Gwee of Tjap Gwee. Op het oogenblik (26 April) hebben we de maand Sha Gwee. Doordat de nieuwe Burgerlijke Stand al spoedig zal worden ingesteld, hebben tientallen Chineezen, die in de maand Sie Gwee willen trouwen — Sie Gwee is de vierde maand van het Chineesche jaar — bij den Kongkoan (den Chineeschen Raad) hun huwelijks-papieren met spoed in orde laten maken. Het huwelijksfeest wordt dan steeds in de maand Sie Gwee vastgesteld, maar ofschoon men voor dien tijd al kan zeggen, dat de echtgenooten in den echt verbonden zijn, worden zij toch nog altijd van elkaar gescheiden gelaten, tot het feest begonnen is.

Op deze wijze kan men zich wel voorstellen, dat het niet aangenaam is, om voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te trouwen. Wij weten er niets anders op, dan dat de Chineezen, die liever niet hun kinderen tot liegen verplichten hen eerst laten trouwen in stilte met of zonder feest. Daarna als zij elkaar nader hebben leeren kennen, gaan zij pas naar den ambtenaar van den Burgerlijken Stand en dan zullen de jonge vrouwtjes naar waarheid kunnen zeggen, dat zij liefde voor haar man koesteren, omdat zij dan elkaar hebben leeren waardeeren.

Het ligt voor de hand, dat deze manier van trouwen gevaren met zich brengt, want indien de echtgenoot overlijdt, voor de huwelijksakte is opgemaakt, en hij laat bezittingen na, dan heeft de achterblijvende echtgenoot geen recht op deze goederen, omdat zij niet zal kunnen bewijzen, dat zij werkelijk de echtgenoot is. Hoewel dit bij het instellen van den Burgerlijken Stand natuurlijk niet de bedoeling was, ziet men wel, dat allerlei bezwaren aan deze nieuwe regeling verbonden zijn. Toen voor het eerst de regeling van den Burgerlijken Stand werd afgekondigd, hebben wij — alzo het blad — er al dadelijk in ons orgaan op gewezen, dat verschillende bepalingen daaruit lijnrecht in strijd waren met de gebruiken der Chineezen. Wij zonden van het blad een exemplaar aan den adviseur voor Chinese zaken, doch daar nog altijd geen verandering werd aangebracht of aangekondigd, schijnt het, dat men zich van de feiten niets aantrekt en dus maar kalm de bepalingen in werking zal doen treden. Wij stellen ons echter voor, dat, wanneer de Chineezen gezamenlijk zich tegen de inwerkingstelling verklaren, men deze zwaarigheden wel degelijk onder de oogen zal zien. Het tijdstip is al nabij, dat de bepalingen zullen worden ten uitvoer gebracht: Zullen de Chineezen dit nu zo maar werkeloos aanzien?

Wij informeerden bij den secretaris van den Kongkowan, of hij ons misschien verder kon inlichten omtrent deze nieuwe regeling, doch daar hoorden wij tot onze verbazing, dat de Raad in tegenstelling met de gewoonte nog steeds geen berichten daaromtrent had ontvangen.

Aldus de *Perniagan*. Ten slotte merkt het blad op, dat dus de Chineesche Raad hier weer geheel en al het slachtoffer wordt van een afkondiging in de „Javasche Courant”, waarvan hij niets afwist en dringt er op aan zulke afkondigingen voortaan meer bekenheid te geven.

Een Grief. Naar de *Djawa Tengah* verneemt, is de heer Mr. Olt van Solo den 29e April j.l. in opdracht van een aantal vermogende Chineezen in de Vorstenlanden op audiëntie geweest bij den Gouverneur-Generaal ter overbrenging van de volgende grief: Het landhuurreglement stelt de gelegenheid tot inhuren van gronden open voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden, dus ook voor gelijkgestelde Chineezen, zoo goed als voor Japanners. Terwijl nu echter eenige Japanners reeds vergunning hebben bekomen, om zich in het bijzonder in het Solosche als landhuurder te vestigen, bleven herhaalde verzoeken van Chineezen tot hetzelfde doeleinde in behandeling, dan wel werden zij afgewezen.

Waar het hier Chineezen betreft hier (in Indië) geboren en getogen, die dus eenigermate tot de landskinderen gerekend kunnen worden, zien de beprokkenen hierin een achterstelling tegenover vreemdelin-

Restaurant VAN DER PIJL

147 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central”
111
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble 106
WILLY HONSBEEK & z

Hôtel „de Oude Doelen”
en
Pavillon „Oude Doelen”
DEN HAAG - SCHEVENINGEN 127
Restaurant de tout première ordre.
Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert
American Bar Grand Orchestre.

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 153
Dejeuners, Dinners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN
Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060
Uitzenden van Dinners
van af 90 cent. 57
Meermalen bekroond. C. JENNER

Tel. Interc. H 447. 157
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.
155 ROUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

gen, ten opzichte van wie zij toch stellig meenen dezelfde rechten te kunnen doen gelden. De tusschenkomst van den Landvoogd zal nu worden gevraagd om aan deze griet tegemoet te komen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Duitschland zonder koloniën.

Duitschland heeft geen koloniën meer. 't Noodlot heeft gewild dat hij, die de laatste D. minister van koloniën was, tot de twee vertegenwoordigers behoorde, die het vredesverdrag gingen teekenen. Het volbrengen van die toch al zoo zware taak, zal dr. Bell daardoor nog pijnlijker gemaakt zijn dan zijn medegezant H. Müller. Duitschland heeft geen koloniën meer, Turkije weet ook, dat het voormalige provinciën en onderhoorigheden zal moeten missen, maar wie de teugels van het bestuur in de gebieden, welke van meester veranderen, zullen overnemen, is nog niet uitgemaakt. Over de mandatarissen en onder de mandatarissen bestaat nog groot verschil van meening en zelfs voor zover reeds voorgenomen oplossingen bekend zijn gemaakt, stemmen zij niet tot de verwachting van algemeene of partieele bevrediging. Spraken wij in vorige artikelen al over aanhangige twistpunten, die voor de verdeling van bijna elk voormalig Duitsch of Turksch landschap minstens twee der geallieerde landen tegenover elkander stellen, hetgeen sedert bekend geworden is, wijst niet minder op tweedracht en rivaliteit. Wie zich de illusie gemaakt had dat de aan de Turken toegediende les de wreedheid zou beperken, die ons met mededoogen vervulde voor 't lot der Armeniërs en der Joden in Rusland, moet bevendien door de uitspattingen der Grieken in Smyrna en door de pogroms in eenige andere landen ook al jammerlijk gedisillusioneerde zijn. In Egypte is de rust niet hersteld. De Engelschen vechten met de Koerden. De Ital. Kamer heeft Orlando uitgejouwd om zijn Lybische politiek. De Franschen willen den vreemden invloed, in 't bijzonder den Spaansche, in Tanger weren. Hoe zal 't gaan als de verdeling der landen en rollen bekend is geworden?

Wij kregen onlangs nog een nieuwe aanwijzing, waaruit met zekerheid groote moeilijkheden zullen voortvloeien, moeilijkheden, die de betrokkene, beschermde bevolking wel op de gevoeligste wijze zal ondervinden, maar die de mandaathouders toch ook onderling in botsing zal moeten brengen. Als voorloopige grens voor de bezettingszones in 't voormalig D. Kameroen is door Frankrijk en Engeland een geographische lijn, meereendeels een parallel, aangenomen. Wel is hierdoor momenteel moeite bespaard, maar de grens snijdt dwars door stammen, landschappen, zelfs door gemeenten. Waar 't in Europa al zoo vele bezwaren oplevert om de grens te vinden tusschen twee volksstammen of historische provinciën, zou 't zeker geen lichte taak zijn een volmaakte oplossing te vinden in de weinig bekende binnenlanden van Afrika. Er zullen daar stammen zijn, waarvoor een verdeling over de Fr. en de Britsche sfeer geen geharrewar in 't vooruitzicht stelt. Maar hoe dit zij, in den loop der tijden zal 't toch op vele, ja op zeer vele punten wel tot ernstige verwikkelingen moeten komen, waar de aardrijkskundige grens zal blijken tegen 't begrip en 't belang van de bevolking in te gaan. Die bevolking zal dan 't kind worden van de rekening, welke de mandaathouders daar te vereffenen krijgen. Of mag men aannemen, dat de mandaatgever, de Volkerenbond, dan en ook daar vrede door recht zal willen en kunnen doorvoeren?

Duitschland zonder koloniën, zal op andere wijze moeten zoeken naar een bron van grondstoffen en naar een afzetgebied voor hetgeen het hoopt weer voor de wereldmarkt te kunnen leveren. Duitschland zonder koloniën en de facto of moreel geboycott in 't westen zal zich van zelf naar 't oosten wenden. 't Zal uit Rusland, China, Japan halen wat 't noodig heeft en daarheen brengen wat 't verhandelen wil. Hoe krachtiger 't verzet in 't westen en hoe hooger de op te brengen schatting zal zijn, zooveel te sterker zal die drang naar 't oosten worden. In Rusland en China, in Perzië, in Afganistan moeten de woelingen van dezen tijd eerst bezinken. Tegelijkertijd zal dit ook in Zuid-Oost Europa geschieden, in dit gedeelte is de sympathie voor Pruisen nooit groot geweest; zal dit veranderen nu Duitschland een republiek is? De volksgeest en 't karakter, de tegenstellingen van de volksgeest en van de karakters veranderen niet gemakkelijk; een hartelijk samengaan van de Polen, Hongaren, Balkanbewoners met de Duitschers is daarom niet te verwachten. De volksgebederen zijn eerder tegen elkander opgezet dan verzoend. Die landen zullen wel slechte burenen blijven. Maar de Russen en de volken, die verder af wonen, welke 't slechts om handelsrelatiën te doen is, die kunnen aan Duitschland veel leveren en van D. veel krijgen. 't Parijsche vredescongres heeft dit ook wel gevoeld; 't heeft daartegen zelfs eenige maatregelen gericht, maar, zooals de ruilbehoefte, de handelsgeest, het winstbejag vóórdat de vrede beklonken was, reeds tegen de boycott ingingen en zooals bonden van allerlei strekking toen reeds tegen 't voortzetten van den economischen oorlog opkwamen, zoo zal niet te voorkomen zijn, dat wie elkander zoeken, omdat zij elkander noodig hebben, elkander ook zullen vinden.

Duitschland is verbannen uit de voormalige protectoraten in Afrika en 't verre Zuid-Oosten, alsmede uit de voormalige Turksche provinciën, maar zal 't daardoor niet gedreven worden in de armen van nieuwe bondgenooten, van wie meer kracht uitgaat dan van de zwarte protectoraten? En zal in zijn verplicht zoeken van nieuwe vrede-relatiën dan niet een, al dan niet gewilde, kiem liggen voor nieuwe oorlogsrelatiën? Zal de Volkerenbond sterk genoeg zijn om 't daarin gelegde gevaar te bedwingen?

Vaderloos.

Wanneer men iets goeds doet, doet men in dezelfde beweging ook altijd iets slechts. Dit zet N. Guyen in een artikel over Papas d'Asie in la Dépêche coloniale

voorop. Goedwillenden hebben in Indochina een vereniging opgericht ter behartiging van de belangen der verlaten kleurlingen, met geringe middelen werd een mooi ideaal nagestreefd. Materieele hulp zou verleend worden waar daaraan behoefte bestond, maar vooral moest de morele kwelling bestreden worden, verbonden aan een ongeregelde geboorte. De terzijde, ja de achterstelling van de kaste der métis wil men bestrijden. De heerschende opvatting erkent physiologisch natuurlijk 't bestaan van de métis, maar van een officieel standpunt doet men of die klasse niet bestaat: Als individu laat men ze meelopen, maar men wenscht geen samenvoeging tot een groep. Die opvatting is nog de toonaangevende in Fr. kringen. Daartoe wordt verwezen naar den geest welke overheerschend is geworden in die koloniën waar de kaste der kleurlingen den boventoon heeft gekregen. Aan intelligentie paarde zij er een ondernemingsgeest, die, uit den aard van de afkomst, altijd min of meer vijandig stond tegenover den volbloed. Zoo wist zij er in 't maatschappelijk leven en in de zaken een belangrijke plaats in te nemen, die buiten verhouding groot en hinderlijk was.

Hoe is nu de bedrijvigheid, welke zich thans uit? Men is gestuit op een noodlottig feit: 't verdwijnen van den vader. Door gebrek aan goeden wil, lafheid, onverschilligheid, of meegaande onderwerping aan de omstandigheden van 't koloniale leven ontrok de vader zich aan 't maken van 't kleurlingen kind tot een Franschman. Wil men een geboorte naar den eisch en den wensch regelen, dan is 't moeilijk dit zonder den vader te doen, een valsche vader mag zijn rol niet vervullen, de Fr. wet laat dit niet toe. Daarom is de hulp van den staat ingeroepen om de verloren zonen tot kinderen van 't vaderland te maken, door ze te erkennen, mits zij aan bepaalde eischen en waarborgen voldoen. De staat is hiervoor niet te vinden geweest, ieder métis, die als Franschman erkend wilde worden, had hiertoe een verzoek in te dienen, elk geval werd op zich zelf beoordeeld. Door de wijze waarop zij opgevoed worden, waarbij doorgaans de annamitische moeder de taak alleen vervult, was de kans niet groot op het inkomen van vele verzoeken. Bovendien mochten de verzoeken eerst worden ingediend als de meerderjarigheid ingetreden was, maar dan hebben de inlandsche geest en opvoeding reeds te lang doorgewerkt.

Zoo zijn de franco-annamitische kleurlingen zich verlaten blijven voelen, zij waren niet thuis bij 't volk hunner moeder, zij hadden geen vader. Plotseling hebben zij er gekregen, meer dan menigeen lief is. Een nieuwe klasse en een niet verwachte handel is ontstaan, die van de „vaders voor verlaten métis“.

Er zijn Franschen, niet velen gelukkig, die métis erkennen. Zij worden veracht door de inlanders en vooral ook door hen, die zij erkend hebben zonder ze ooit te hebben gezien. Er zijn jonge Annamieten, die Fr. burgers geworden zijn voor een beetje geld, en van wien 't zelfs niet zeker is dat zij kleurlingen zijn. Waar een dergelijke handel aan de verkregen nationaliteit ten grondslag ligt, is van de generatie, die zij zullen stichten, niet veel verhevens te verwachten.

De regering heeft 't verkeerde ingezien. Niet alleen zijn de bepalingen van 't burgerlijk wetboek op Fr. Azië van toepassing verklaard, maar ook kan de erkenning van een inlandsch kind door een Europeaan, bij gebrek aan bewijzen vervolgd, en teniet gedaan worden, terwijl de Europeaan, die de hoedanigheid van Franschman verkocht heeft, vervolgd kan worden wegens „escroquerie“, voorts kan elke Annamiet, die zijn Fransche afkomst bewijst Franschman worden, zelfs als de inlandsche moeder hem erkend heeft.

De schr. van 't artikel zou 't verstandig vinden als de Fr. regering er alsnog toe kon besluiten aan elk door een Franschman verlaten kind een état civil français te verleenen, wanneer een speciaal ingesteld onderzoek hem als Fransch afstammeling heeft erkend. Er wordt niet bij gezegd of de vader dan ook bekend zou moeten worden.

Verloop van magistraten in Indochina.

Op voorstel van den minister van Koloniën Henry Simon, heeft de president der Fr. republiek een decreet geteekend, waarbij aan ambtenaren bij de magistratuur in Indochina het recht ontnomen wordt om als advocaat op te treden, gedurende drie jaren nadat zij hun ontslag zullen krijgen. Bij de aanbieding van het ontwerp werd als reden opgegeven, de uittocht van vele functionarissen der rechterlijke macht om zich als advocaat te vestigen, maar ook het voorkomen van onwelwillende kritiek, wanneer een magistraat beschuldigd werd van te groote tegemoetkoming ten opzichte van een advocaat, van wien hij hoopte de practijk over te nemen. Aanvankelijk strekte 't verbod zich over geheel Indochina uit, dit is nu beperkt tot de gerechts-hoven waar de betrokkene als magistraat in functie is geweest, en tot het pleiten waar ook voor hen die tot hun voormalig rechtsgebied behoorden.

China teekende niet.

Eigenaardig dat de vijand, die wel het minste innerlijke vijandschap tegen Duitschland voelde, de eenige is die geweigerd heeft 't vredesverdrag te teekenen. Hierin ligt dan ook geen booze bedoeling van China ten opzichte van 't D. rijk, maar wel ten opzichte van zijn bondgenoot Japan, aan wien 't zijn groote provincie Sjantoeng, met 40 miljoen echte Chineezers, niet wenscht af te staan, hetgeen in de onderteekening opgesloten zou zijn geweest.

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal . . . . . f 60,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai. 128

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING

Wij verzekeren U tegen alle schade, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.

BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 100 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pe-
kalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 72

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805
Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag 59

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

**OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-
OVERZICHT.**

Een „foreign edition” van „In- en Uitvoer”.

Dezelfde omstandigheden die het voor Nederland geraden maken naar verrijning van de overzeersche handelsbetrekkingen te streven, hebben den uitgever van het weekblad „In- en Uitvoer” doen besluiten er een buitenlandsche editie aan te verbinden, welke vierwekelijks zal verschijnen en waarvan de titel luidt: The Import & Export Trader. Foreign edition of „In- en Uitvoer”, a Dutch Weekly of Commerce and Economics. Naast onderwerpen, welke reeds in „In- en Uitvoer” behandeld werden, zullen in „The Import & Export Trader” ook artikelen verschijnen, die in het bijzonder van belang geacht worden voor de verbreiding in het buitenland, aangaande het bedrijfsleven van Nederland en Koloniën.

Het eerste Nr. bevat o.a. een geïllustreerd artikel, getiteld „Teak from Java”.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

In afl. 4 van dl. XII een resumeerend rapport van den heer E. Gresser, over het voorkomen van ijzerhout op de olieterreinen Djambi I (met kaart).

Dat juist het olieterrein Djambi werd uitgekozen, heeft zijn goede reden, want een loonende exploitatie van het zware, volumineuse ijzerhout is in de eerste plaats afhankelijk van goedkoop vervoer, waarvoor de materialen natuurlijk voorhanden zijn op de terreinen van de ook aan ijzerhout rijke olielvelden Djambi I.

Behalve dit rapport bevat genoemde afl. o.a. nog eene uitvoerige bespreking van het proefschrift van Dr. J. Ph. Pfeiffer: De waarde van wetenschappelijk onderzoek voor de vaststelling van technische eigenschappen van hout, door d. B., zoomede een uit de Ind. Merc. overgenomen artikel van den hr. J. S. van Braam: De bosschen van de Buitenbezittingen.

Pangeran Aria Soeria Atmadja.

Bij diens portret wijdt de „Reflector” van 3 Mei een waardeerend artikel aan den onlangs afgetreden regent van Soemodang, Pangeran Aria Soeria Atmadja. Na vijftig jaren eervol dienstdienst, waarvan 37 jaar in zijn tegenwoordige waardigheid, heeft de regent het bestuur overgedragen aan zijn jongeren-broeder, Raden Koesoema di Laga (laatstelijk Wedana van Ploembon).

De „Reflector” schrijft o.a.: „Steeds voorgaand in eerbied voor het gezag, enkel strevend naar het wel van zijn volk, met vaderlijke meevolend diens noodden, diens voorspoed..... wordt hij door de bevolking geheiligd, haast verafgodd, door zijn chefs en ondergeschikten hoogelijk op prijs gesteld, door particuliere ondernemers geprezen. Onaantastbaar voor de vele deze tijden zoo kenmerkende leuzen van waanevolutie, willen jongeren hem zoo gaarne te behoudend noemen, doch de jeugdige heethoofderij van S. I. avonturiers beschaamt de Pangeran met de algemeene welvaart en volkstevredenheid zijner afdeeling, met zijn onverflauwde werkkraft te stellen tegenover hun zinledig gebrul.”

Lijkt het wonder dat de Regeering zulk een landsdienaar meermalen haar waardeering liet blijken, o.a. door hem bij zijn aftreden te begiftigen met het Ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw?

Weekblad voor Indië.

In No. 4 schrijft de hr. P. A. Beynon een artikel (verduidelijkt door kaartje en ill.) over den Kangean Archipel (een tot de res. Madoera behoorende eilandengroep).

No. 5 bevat een art. „Waar ons tin vandaan komt. Biliton en de Biliton-Maatschappij (naar gegevens van den hr. J. C. Mollema in het Tijdschr. voor Econ. Geographie).

Verder in No. 6 een opstel (met toepasselijke afbeeldingen) over verschillende oudheden van Hollandschen oorsprong in de Molukken, die helaas blijken geven van schromelijke vervalloozing en van weinig waardeering van het moeielijke pionierswerk onze voorvaderen. Uit eerbied voor de nagedachtenis van het voorgelicht, dat onze paden in Indië geëffend heeft, dienden wij toch te onderhouden wat het met zooveel moeite heeft gewrocht.

Korte Berichten.

In No. 19 voortzetting der artikelenreeks: De handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen Statenbond; evenzoo van: De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

Afl. VIII van jaarg. 1919 bevat de navolgende voordrachten: De onderzoekingen van rubber door het Bezoekeisch proefstation in 1918, door Dr. A. J. Ultée. — Het verband tusschen de structuur van het melksapvatstelsel en het uitvloeien van de latex, door Dr. W. H. Arisz. — Rijstcultuur als grootbedrijf, door Koens.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van afl. 4: Onze spoorwegafdeeling, door L. J. J. M. Tabbers. — Iets over opheffing en ontspanning van den minderen militair, door Asymptoot. — De ouderdom onzer rechtspleging, door Mr. J. Meihuizen. — Infanterie, het hoofdwapen, door E. Sieburgh. — Wat heeft de Spaansche ziekte ons geleerd? door Asymptoot. — Het examen voor onderluitenant der infanterie, door B. H. T. — Nog altijd een Buitenlandsche Vrijand, door P.

Marineblad.

Afl. I van jaarg. 1919—20 bevat een artikel van den hr. Ferwerda, a.b. Hr. Ms. de „Zeven Provinciën” over de waarde van den Menadonees als schepeling bij de Kon. Marine. Werd in vorige Maandbladen (o.a. van 1 Febr. en 20 Juli 1918) door den luit. t. zee F. de Boer gezegd, dat de Menadonees buitengewone geschiktheid bezat voor den dienst bij de K. M. in de koloniën, de hr. F. kan zich met dat gunstig oordeel niet vereenigen; zij maakten op hem den indruk over het paard getild en verwend te zijn. Door misplaatste bevoorrechtiging boven de Javaansche schepelingen wellicht?

Verder bevat deze afl. een beschouwing van den gep. luit. ter zee te kl. M. K. Medenbach, waarin hij betoogd dat een afzonderlijke zeemacht voor Ned.-Indië gebiedend noodzakelijk is; wordt aan dezen eisch niet voldaan, dan is z.i. een eskader van de krachtigste schepen vrijwel waardeloos. — De luit. t. zee A. van Hengel geeft in een Naschrift blijken een tegenovergestelde meening te zijn toegedaan en voorloopig handhaaft hij zijn reeds vroeger gepubliceerd standpunt:

Zoolang Indië nog niet zichzelf kan verdedigen en dus op Nederland de plicht rust daarvoor te zorgen, bestaat een onverbreekelijk verband tusschen de vloot in Nederland en het deel dat in Ned.-Indië is gestationneerd; elke gedachte aan splitsing in 2 afzonderlijke marines moet dus voorshands worden afgewezen.

Handelsberichten.

No. 641 bevat de volgende, van het Dep. van Koloniën uitgaande, mededeelingen: Instelling Kamers van Landbouw. — Geogste uitgestrekte van rijst en aardnoten op Java en Madoera gedurende 1918. — Economische gegevens over de buitengewesten (Oostkust van Sumatra, Celebes en Onderh.) — Invoer van voedings- en genotmiddelen in Java en Madoera gedurende het jaar 1918.

Economisch Weekblad.

In het Nr. van 10 Juni vindt men een door J. B. geteekend artikel: Beteekenis van Nederlandsch-Indië voor de Nederlandsche nijverheid. — In dat van 17 d.a.v. schrijft B. over de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Nederlanders in Indië.

Onder dezen titel is (als No. 5, Serie III van de onder redactie van R. A. van Sandick verschijnende brochure-reeks „Onze Koloniën”) uitgekomen een door den hr. T. Brondgeest Sr. geschreven werkje.

Hoewel de schr. door een langdurig verblijf op Java zooveel van dit land is gaan houden, dat hij geneigd was er niets dan goed van te zeggen, bekijkt hij de dingen van objectief standpunt en beschrijft op eenvoudige wijze de personen en toestanden. We bevelen de lezing aan, vooral door hen die Indië niet uit eigen aanschouwing kennen en wellicht, door eenzijdige voorlichting zich geen juiste voorstelling er van hebben gemaakt; overigens leent zich deze causerie niet tot het geven van een overzicht.

Een enkele opmerking willen we ons echter veroorloven. Een los ingelegd blaadje „Errata” zegt: „Op bldz. 27, waar sprake is van het aantal inboorlingen, wordt gezegd dat Java ongeveer 30 miljoen zielen telt tegenover 10 miljoen op alle andere eilanden te zamen. Dit moet zijn 40 à 50 miljoen op Java tegenover wellicht 15 miljoen daarbuiten.”

Als men nu weet dat de officieele Regeeringsalmanak voor 1919 in een aanvulling vermeldt dat het aantal inwoners van Java op eind 1917 ruim 34 miljoen en op de buitenbezittingen ruim 13 miljoen bedraagt, op welke getallen bijv. door den heer Schülling in verschillende publicaties werd gewezen (overgenomen o.a. in het Kol. Weekblad), juist omdat men in de laatste jaren het zielen aantal van Indië veel te hoog schatte om daardoor tot allerlei verkeerde gevolgtrekkingen te komen, is het jammer dat de hr. Brondgeest, in zijn „Errata” nog wel, dus zeer nadrukkelijk, die 40 à 50 miljoen weer in eere herstelt!

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 13: Chineezen (vervolg), door N. — De geest der bevolking, door A. le Clerq. — Een donkere bladzijde uit de geschiedenis van Ceram, door Jhr. H. B. de la Basscour Caan. — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

De Tropische Natuur.

De Mei-afl. van het orgaan der Ned-Ind. Natuur-Historische Vereeniging brengt een drie-tal vervolgartikelen, n.l. In het oerbosch van den Ophir, door Edw. Jacobson. — Over het opkweken van eenige merkwuurde vlindersorten uit eieren, door Dr. W. Roepke. — Een tocht door het Karang-gebergte, door J. Beumée.

De Indische Mercur.

No. 26 bevat behalve de vaste rubrieken, de volgende bijdragen: De Zuid-Amerikaansche Hevea bladziekte, door G. Stahel, besproken door Prof. Dr. Joh. Westerdijk. — Overzicht van de theeproductie in Ned.-Indië in 1918. — Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. — De handel tusschen Ned.-Indië en Australië. — Scheepvaartbeweging in Ned.-Indië gedurende 1918.

Voorschriften betreffende lager onderwijs.

Bij de drukkerij „De Verwachting” te Batavia is verschenen eene verzameling „Voorschriften betreffende het lager onderwijs (met uitzondering van het inlandsch

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 67.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
--	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Aikmaar	Geldermalsen	Purmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Slidrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Terneuzen
Bodegraven	Heerenveen	Tholen
Boreloo	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Culenburg	Hoogezand	Veendam
Delft	Hulst	Veenendaal
Den Burg (Texel)	Katwijk	Vlissingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Woerden
Dokkum	Lochem	IJmuiden
Dordrecht	Meppel	Zeist
Drachten	Middelburg	Zierikzee
Ede	Nijmegen	Zutphen
Franeker	Oostburg	Zwijndrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars. 93

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN. 123

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.
Met 1 dag opzegging 3 0/0
Met 3 maanden opzegging 3 1/2 0/0
Met 1 jaar opzegging 4 0/0
Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 168

HET ASSURANTIEHUIS— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2154**AMSTERDAM**

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

onderwijs), gevolgd door algemeene personeele bepalingen, bewerkt door J. W. Sanders, referendaris bij het Departement van onderwijs en eeredienst.
Dit lijvige boekwerk bestaat uit bijna 2000 bladz. druks, behalve een afzonderlijke opgave van wijzigingen en aanvullingen, van ongeveer 200 blz.

* * *

Ten slotte nog eenige titels.

Padjangko. Een Toradja-boefje, door A. M. Schuijt—Mansvelt. Met een woord vooraf van Dr. Alb. C. Kruyt en tien illustraties. (Den Haag, Boekhandel van den Zendingstudieraad).

Kiekjes uit de Tanimbar-eilanden (met ill.), door E. Cappers. — Marindonesche typen, door P. Vertenten. (Almanak van het Missiehuis te Tilburg, jaarg. 1920).

Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel. IV. Onze Tanimbareesche stamvader, door H. Geurtjens. — Een land dat wel hongersnood kent (n.l. Borneo), door Pr. Bayo. (De Java-Post, 16 Mei '19).

Een belangrijke administratief-rechterlijke beslissing (naar aanleiding eener bouw- en woningverordening te Padang), door Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn. (Locale Belangen, 16 April '19).

De noodzakelijkheid van Engelsch op het lesrooster van de artsen-scholen (Stovia en Nias), door P. L. Augustin. (Tijdschrift voor Indische geneeskundigen, 1919, No. 1).

Bliksemschade bij Hevea, door Dr. A. A. L. Rutgers. — Over de oorzaak der bruine binnenbastziekte van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobiloeff. (Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië, Mei 1919).

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Vrijdag* 4 Juli 1919, 8.30 u. n.m., in de *Buitensociëteit te Deventer*.

A g e n d a:

1. Notulen. (Zie K. W. 28 Mei 1919, No. 22).
2. Bespreking van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.
3. Goedkeuring van de benoeming van: den heer G. J. Oudemans tot voorzitter; den heer Prof. Dr. C. Snouck Hurgonje tot ondervoorzitter; Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer—Maas, tot lid van de Studie-Commissie.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING, op *Zaterdag 5 Juli 1919, 2 u. n.m.*, in de bovenzaal van de *Sociëteit „De Hereeniging”*, *Groote Poot, Deventer*.

A g e n d a:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
3. Jaarverslag over 1918 van het Hoofdbestuur. (Zie K. W. 12 Juni 1919, No. 24).
4. Idem van de Commissie voor West-Indië. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
5. Idem van de Studie Commissie. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
6. Idem van den Inlichtingendienst.
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1918. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
8. Begroting voor het jaar 1919. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
9. Benoeming van de commissie tot onderzoek van de rekening en verantwoording over het jaar 1919.
10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door:
  - a. periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; E. F. Grooss, secretaris-penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het dagelijksch bestuur; C. F. Lekkerkerker, Studentenafdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht;
  - b. vertrek uit de afdeeling van het lid: H. W. Scheuer.

De heer Lekkerkerker en mevrouw Van Oeveren—van Schaik, stellen zich niet herkiesbaar.

Door het Hoofdbestuur gestelde kandidaten: Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink.
2. L. A. Bakhuis.

Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss.
2. J. A. Soetens.

Lid Dagel. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt.
2. O. de Bordes.

Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella.
2. A. Veder.

Afdeeling Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt.
2. H. Somermeijer.

Afdeeling Leiden: 1. J. A. van Hamel.
2. Mr. E. Rijke.

Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra.
2. H. Fabriek.

11. Voorstel van de Afdeeling 's-Gravenhage tot het uitschrijven van de volgende prijsvraag:

„Het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” looft een prijs uit van f 50.— voor hem of haar, die het beste opstel schrijft „over het groote belang, dat zowel Nederland „als de koloniën er bij hebben, dat bekwame „oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, in „de Tweede Kamer komen.”

„Het opstel moet niet grooter zijn dan één „pagina van het Koloniaal Weekblad, aan „weerszijden beschreven.”

„Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, „die den prijs zullen toekennen.”

12. Behandeling van de motie-Vermeer. (Zie notulen Jaarlijksche Algemeene Vergadering 1918, K. W. 25 Juli 1918, No. 30).

Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: „Dit pogen moet echter niet gepaard gaan met een verwijt aan „het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan belangstelling, welke leidt tot een „verwijdering tusschen Indië en Nederland”, worden toegevoegd de woorden: „zooals naar „onze meening ok niet rechtstreeks in de be- „doeling van den heer Vermeer gelegen heeft.”

13. Bespreking naar aanleiding van het ontwerp-program van actie van de Propaganda-Commissie. (Zie het reeds toegezonden afschrift).

14. Bepaling van de plaats waar de jaarlijksche algemeene vergadering in 1920 zal worden gehouden.

15. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.

16. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

De Minister van Koloniën,

Gezien enz.

Heeft goed gevonden:

met intrekking van de dezerzijdsche beschikking van 12 April 1915, Afdeeling D, No. 42, ter uitvoering van artikel 4 van het Koninklijk besluit van 31 Januari 1919, No. 11, vast te stellen de volgende bepalingen en voorschriften:

Artikel 1.

Studenten van de Veeartsenijkundige Hoogeschool, die in aanmerking wenschen te komen voor de verbintenis en toelage bedoeld bij het Koninklijk besluit van 31 Januari 1919, No. 11, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift tot den Minister van Koloniën te wenden en dit te zenden aan den Rector-Magnificus der Veeartsenijkundige Hoogeschool. Het verzoek dient o.a. te behelzen den naam en de voornamen, zoomede de plaats, den datum en het jaar van geboorte van den verzoeker, en de vermelding van het tijdstip, waarop hij zijne studie aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool heeft aangevangen; het moet, behalve van de stukken genoemd in artikel 2 van bovengenoemd Koninklijk besluit, vergezeld gaan van het (de) diploma(s) van het (de) met goed gevolg afgelegd(e) examen(s) aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool.

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903

Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.
Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Inst. v. Accountants

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal . . . . . f 34.410.500.—

Reservefonds . . . . . 22.940.000.—

Bijzondere Reserve . . . . . 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79.

Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades, Vleesch- en vischconserven, kaas, melk-Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”

Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten.

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN**De VREDE op komst.**

Het verkeer met.....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

NILLMIJ ...van...
1859

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1.

AMSTERDAM, Keizersgracht 508.

UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ..... ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED 86

Artikel 2.

De Senaat van de Veeartsenijkundige Hoogeschool zendt de verzoekschriften aan den Minister van Koloniën, vergezeld van een advies omtrent de bekwaamheid der candidaten, welk advies wordt uitgebracht gehoord de hoogleraren, wier onderwijs zij gevolgd hebben en door wie zij geëxamineerd zijn. Als regel zullen candidaten, die niet vóór het bereiken van den 23-jarigen leeftijd het propaedeutisch examen met goed gevolg afgelegd hebben, niet voor de verbintenis en toelage in aanmerking komen.

Artikel 3.

De toelage bedoeld in artikel 1 kan door den Minister van Koloniën worden ingetrokken, indien gebrek aan ijver of aanleg, dan wel onwil, slecht gedrag, aanhoudende ziekte of anderszins van de betreffende studenten daartoe aanleiding geeft.

De Senaat der Veeartsenijkundige Hoogeschool kan daartoe een voorstel indienen.

Artikel 4.

De betaling der toelage, bedoeld in artikel 1, geschiedt door den Rijksbetaalmeester te Utrecht na afloop van elke maand.

Artikel 5.

Het onderzoek naar de lichamelijke geschiktheid der studenten voor den Indischen dienst, bedoeld bij artikel 2 van bovengenoemd Koninklijk besluit, geschiedt door den Geneeskundigen Raad van het Departement van Koloniën. Het onderzoek zelf is kosteloos; mogelijk reizen verblijfskosten in verband daarmee zijn voor rekening van den gekeurde.

Artikel 6.

De voor den Indischen dienst bestemde veeartsen, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zijn of worden gesteld, zijn verplicht deel te nemen aan de Vervolgtoelagen voor Indische veeartsen, welke aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool worden gegeven, tenzij bedoelde veeartsen door een wettige reden, te beoordeelen door den Minister van Koloniën, daarin zijn verhinderd.

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van machinisten-electricien.

Ter benoeming tot machinist-electricien bij het electrisch bedrijf van de tinwinning op het eiland Banka, kunnen naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden bekwaame machinisten, met voldoende ervaring in het bedrijf van draaistroom-centrales, den bouw van transformatorstations en den aanleg van hoog- en laagspanning-netten.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 300 (driehonderd gulden) 's maands, met vier driejaarlijkse verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van f 400 (vierhonderd gulden) 's maands, benevens vrije geneeskundige behandeling, zoodaende het genot van vrije woning, of, bij gemis daarvan, eene vergoeding voor huishuur van f 40 (veertig gulden) 's maands.

Aan bijzonder ervaren personen kunnen 1 of 2 verhoogingen boven de aanvangsbezoldiging toegekend worden.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië in de 2de klasse, e.g. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, ten bedrage van f 1000 (één duizend gulden);

c. voor gehuwden uitkeering van ééne maand dienstbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijkbijdrage, ten behoeve van het Weduwen- en Wezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop daar te lande de dienstbezoldiging ingaat, d.w.z. tot den eersten dag der maand volgende op die, waarin de benoeming zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Juli a.s. bij ongezegeld adres te wenden tot de 9de afdeling van het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. diploma's en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet de plaats en de dag van geboorte worden vermeld en of de candidaat gehuwd is en e.g. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 18 Juni 1919 No. 136).

Naamlijst van nieuw toetredende leden.

Naam	Contributie.
K. Faber, Nijmegen	/ 2.50
J. de Kroes, Tandjong Balei	,, 2.50
Mevr. Wed. J. A. van der Breggen-van der Breggen, den Haag	,, 2.50
G. Boon, Westerland	,, 2.50

Mevr. J. C. O. Flink-Schuurman Bergsma, Den Haag	,, 2.50
J. Heesterman, Nijmegen	,, 2.50
Ds. K. R. Labberté, Groningen	,, 2.50
Mevr. H. R. de Roos, den Haag	,, 2.50
H. P. van Weel, Teteringen	,, 2.50
H. D. van Zoelen, den Haag	,, 2.50
Mej. E. de Boer, Breda	,, 2.50
Mevr. de Jonge van der Halen, Breda	,, 2.50
Mej. G. Kop, Directrice Kunstnijverheidsschool, Hilversum	,, 2.50
Mevr. N. van der Linden v. Snelrewaard, Breda	,, 2.50
H. Verhoeff, Wilnis (U.)	,, 2.50
Firma M. Clemer en Co., Breda	,, 2.50
L. N. Goedhardt, Leiden	,, 2.50
Firma C. van Hal, Breda	,, 2.50
Frans Laurijsen, Breda	,, 2.50
J. B. M. de Lijon, Leiden	,, 2.50
Mej. D. van Nievelt, Breda	,, 2.50
A. Rhee, Breda	,, 2.50
H. C. Visser, Leiden	,, 2.50
H. Baggelaar, Amsterdam	,, 2.50
J. W. Berenschot, Den Haag	,, 2.50
J. Blank, den Haag	,, 2.50
Mevrouw Rombouts, den Haag	,, 2.50
J. F. A. de Rooij, Bussum	,, 2.50
H. J. Vingerhoets, Leiden	,, 2.50
F. G. de la Fuente, Paramaribo	,, 2.50
E. J. Simons, Suriname	,, 2.50
G. C. A. Dijk, Apeldoorn	,, 2.50
L. A. Jordaan, Leiden	,, 2.50
F. A. Karthaus, Apeldoorn	,, 2.50
de Waal, Breda	,, 2.50
J. J. von Zeppelin, Apeldoorn	,, 2.50
W. Engelbrecht, Amsterdam	,, 2.50
Volksleeszaal v. d. Maatschappij 't Nut van 't Algemeen, Nijmegen	,, 2.50
J. Huges, Leiden	,, 2.50
Mevr. Wed. H. van der Wielen-Moerel, den Haag	,, 2.50
J. F. van Mansvelt, den Haag	,, 2.50
F. H. V. van Opdorp, Leiden	,, 2.50
J. J. Hoogeboom, Nijmegen	,, 2.50
D. Vuurberg, Apeldoorn	,, 2.50
W. Robert, Tilburg	,, 2.50
Mevr. de Wed. H. H. Slangen, den Haag	,, 1.50
N. Treurniet, Paramaribo, Suriname	,, 2.50
C. K. van der Ven, Tilburg	,, 2.50
S. Esser, Leiden	,, 2.50
P. de Gruijter, Delft	,, 2.50
J. L. van Harencarspel, den Haag	,, 2.50
L. J. Schippers, den Haag	,, 2.50
H. C. A. Poulon, den Haag	,, 2.50
Mr. S. L. Vermeer, den Haag	,, 2.50
A. H. Jansen, Bussum	,, 2.50
Jhr. C. F. Goldman, den Haag	,, 2.50
Mevr. de Wed. Mr. A. Helfrich, Breda	,, 2.50
J. L. L. Tilanus, Almelo	,, 10.—

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

N. V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
 - 'S-GRAVENHAGE -

W. M. WEIJNE
DANS-INSTITUUT.
 Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
 'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

□ □ DRUGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

N.V. Woning-Bureau RIS
 Elandstraat 47 - 's-GRAVENHAGE - Telef. 5456

biedt te koop aan:

HEERENHUIS, Nassau Ouwkerkstraat. Kooppr. f 28000.—
 indeeling: begane grond: Suite, Serre, Keuken, Kelder, Tuinkamer, Tuin met tuinhuis; 1ste Etage: 2 groote Kamers, Serre, 2de Etage: 4 Kamers, Zolder.

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

Levering van abonnementen op alle
 Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
 en Modeplaten.

ADVERTENTIE-BUREAU.
 Grootte keuze Geïllustreerde Briefkaarten.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
 (De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER.

Tel. 8196. Prinssestraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.

LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
 Telefoon H. 3731

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma

Olympia Theater doorlopende voorstelling, aanvang acht uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 40
's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Bijkantoor: DEN HELDER,
Piet Heinplein, Tel. 1587 Hoofdgracht 37, Tel. 83.
1588

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lezen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Bujs Balletstraat 15**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Wesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankeerkosten.
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasniker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed”

DEN HAAG BANDOENG

EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-
Kettingstraat 1 Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9—6 uur. Telefoon N. 8321 92

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

151

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,

Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.

2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 63

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.**

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

**Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.**

M. A. v. d. ZANDT,

Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21a
LOODGIETER ELECTRICHE SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

J. P. FLECK - Utrecht

Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerderij
... Matrassen en Beddenfabriek ....
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
**Groote voorraad
Engelsche Stoffen**

**Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co.**

EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en
van H. M. de Koningin van Rumenie; aertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

**Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.**

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumiëre, 1e Coupeuse,
Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Breda Telefoon Inter-
No. 315.
Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

- Manufacturen
- Witte Goederen
- Karpetten
- Loopers
- Ledikanten
- Bedden
- Dekens
- Matrassen
- Vitrages
- Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

Opgericht Ao 1781

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN
Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Wed. H. RAHDER & ZON
Wijnhandelaren

HOFLEVERANCIERS.
Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: Amsterdam Filiaal: Arnhem Filiaal: Gorinchem
Heemskerckstr. 1a Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Interco. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.